

## **LIETUVIŲ KALBOS ĮSKAITOS PROGRAMA**

### **I. BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Lietuvių kalbos įskaitos programa (toliau – programa) nusako lietuvių kalbos įskaitos tikslus, uždavinius, turinį, reikalavimus bei vertinimą.
2. Įskaitos programa parengta vadovaujantis Vidurinio ugdymo lietuvių kalbos ir literatūros bendrąja programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V-269 (Žin., 2011, Nr. 26-1283).
3. Sudarant įskaitos programą vadovautasi šiomis nuostatomis:
  - 3.1. įskaitos programa turi būti konkretesnė už Bendrąją programą;
  - 3.2. įskaitai turi būti rengiamasi iš anksto;
  - 3.3. turi būti žinomos įskaitos vertinimo normos ir kriterijai.

### **II. ĮSKAITOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI**

4. Lietuvių kalbos įskaita siekiama:
  - 4.1. įvertinti mokinių gebėjimą taisyklingai ir tikslingai reikšti savo mintis žodžiu;
  - 4.2. padėti mokiniams ugdytis viešosios kalbos sakymo kompetencijas;
  - 4.3. sudaryti sąlygas mokyklai analizuoti mokinių sakytinės kalbos pasiekimų rezultatus.

### **III. ĮSKAITOS REIKALAVIMAI**

5. Lietuvių kalbos įskaita organizuojama visiems abiturientams.
6. Kad sėkmingai išlaikytų įskaitą, mokinys turėtų:
  - 6.1. suprasti kalbos ryšį su asmens vertybinėmis nuostatomis ir tautos kultūra; suvokti, kaip kalba priklauso nuo socialinės aplinkos ir kalbančiojo individualybės;
  - 6.2. suprasti kalbos funkcijas ir sakytinės kalbos ypatybes; analizuoti kalbinį bendravimą, jį vertinti turinio ir raiškos požiūriu ir panaudoti turimą patirtį ir žinias;
  - 6.3. žinoti efektyvios sakytinės kalbos principus ir juos taikyti; parengti ir pasakyti argumentuotą, į adresatą orietuotą informacinę arba įtikinimo kalbą literatūros (kultūros) arba kalbos tema;
  - 6.4. gebėti kryptingai naudotis įvairių informacijos šaltinių duomenimis, sąmoningai bei kritiškai atsirinkti informaciją, įvertinti jos tinkamumą ir patikimumą; nuosekliai ir tiksliai perteikti informaciją, interpretuoti įrodymus, nuomones, vaizdinę medžiagą, klausimus;
  - 6.5. gebėti aptarti ir vertinti kalbos ir literatūros (kultūros) reiškinius vertybiniu etiniu ir estetiniu aspektais;
  - 6.6. išsakyti savo mintis, pagrįsti savo požiūrį; formuluoti teiginius, argumentus, problemas ir išvadas; taikyti minčių dėstymui svarbias logikos taisykles;
  - 6.7. pasirinkti tinkamą raišką; taisyklingai tarti ir kirčiuoti žodžius, prasmingai ir tinkamai intonuoti, laikytis bendrinės kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos.
7. Lietuvių kalbos įskaitai formuluojamos potėmės kalbos, literatūros (kultūros) temomis iš

Vidurinio ugdymo lietuvių kalbos ir literatūros bendrosios programos.

- 7.1. Lietuvių kalbos įskaitos potemes Nacionalinis egzaminų centras skelbia iki einamųjų mokslo metų spalio 15 d.
- 7.2. Mokinys ir mokytojas gali suformuluoti ir savo potemę, pvz., atsižvelgdami į regiono ypatumus ar mokinio kultūrinius polinkius (tarmės tyrinėjimas; tose apylinkėse gimusių / gyvenusių rašytojų kūrybos analizė ir pan.).
8. Mokytojas tardamasis su mokiniais numato:
  - 8.1. įskaitos atlikimo laiką ir vietą (pvz., per lietuvių kalbos pamokas; konferencijoje, minėjime, kitame renginyje; įskaitai skirtą dieną ir pan.);
  - 8.2. kalbos rengimo konsultacijas (pvz., bendro pobūdžio konsultaciją visai klasei; turinio pateikimo konsultacijas mokinių grupėms pagal temas; individualias konsultacijas mokiniams, kalbėsiantiems minėjime ar konferencijoje ir pan.).
9. Mokytojo ir mokinių sutarta įskaitos organizavimo tvarka yra tvirtinama mokyklos direktoriaus įsakymu. Galutinė lietuvių kalbos įskaitos data yra tvirtinama Švietimo ir mokslo ministro įsakymu.
10. Įskaitos metu mokinys turėtų kalbėti iki 10 min. ( $8 \pm 2$  min.), 5 min. diskutuoti su mokytoju (egzaminuotoju) ir / arba su kitais mokiniais.

#### IV. ĮSKAITOS VERTINIMAS

11. Vertinamas rengimosi procesas, viešasis kalbėjimas ir pokalbis su klausytojais.
  - 11.1. Rengimąsi kalbėjimo įskaitai (surinktą medžiagą, orientacinį kalbos planą, konsultavimąsi ir pan.) dalyko mokytojas vertina 0–3 taškais. Šis vertinimas sudaro dalį galutinio įskaitos įvertinimo.
    - 11.1.1. Parengtos viešosios kalbos planą mokinys įteikia dalyko mokytojui likus dviem savaitėms iki įskaitos datos.
    - 11.1.2. Toje pačioje klasėje / mokykloje gali būti sakomos kalbos ta pačia poteme, tačiau jų turinys turi būti kitas. Antra tokia pati kalba yra anuliuojama.
  - 11.2. Kalbą sakyti rekomenduojama stovint prieš klausytojus.
  - 11.3. Viešasis kalbėjimas vertinamas pagal nustatytus kriterijus (1 priedas).
    - 11.3.1. Pagal Turinio ir Kalbos vartojimo kriterijus kalba vertinama už visą kalbėjimo laiką (viešąjį kalbėjimą ir pokalbį su klausytojais).
  - 11.4. Atėjęs laikyti įskaitos mokinys įteikia mokytojų komisijai kalbėjimo planą (apimtis – A4 psl.).
  - 11.5. Kalbėdamas mokinys gali naudotis to plano kopija ir / arba vaizdinėmis priemonėmis, pvz., knygomis, nuotraukomis, plakatu (iš anksto parengtu arba pildomu kalbėjimo metu), daiktais (nesukeliantis pavojaus) ir pan. Rengti kompiuterines pateiktis nerekomenduojama.
12. Mokinio viešąjį kalbėjimą vertina mažiausiai du mokytojai: mokantis mokytojas ir kitas lietuvių kalbos mokytojas.
13. Viešojo kalbėjimo vertinimo normos pateikiamos vertinimo lentelėje (2 priedas). Vadovaudamiesi šia lentele, mokytojai mokinio kalbą įvertina taškais. Įskaitos įvertinimas yra jų vertinimų vidurkis. Galutinis įskaitos įvertinimas – pažymys nustatoma pagal pateiktą taškų ir pažymių atitikmenų lentelę.

*Taškų ir pažymių atitikmenų lentelė*

| Taškai | Pažymys     |
|--------|-------------|
| 20–19  | 10          |
| 18–17  | 9           |
| 16–15  | 8           |
| 14–13  | 7           |
| 12–11  | 6           |
| 10–9   | 5           |
| 8–7    | 4           |
| 6–0    | Neišlaikyta |

- 13.1. Jeigu nesilaikoma nurodytos kalbos trukmės ( $8 \pm 2$  min.), iš bendros taškų sumos atimami 1–3 taškai.
- 13.2. Jeigu kalbama mažiau nei 5 min., kalba neįskaitoma. Jeigu kalba trunka ilgiau nei 13 min., ji gali būti nutraukiama. Dalyvaujant konferencijose, minėjimuose ir pan. laikomasi tų renginių reglamento.

## Lietuvių kalbos įskaitos programos

## 1 priedas

## VIEŠOJO KALBĖJIMO VERTINIMO KRITERIJAI

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Kriterijai</b>               | <b>Aspektai</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Kalbos organizavimas</b>     | <p>Ar įžanga aiški, kūrybiška.</p> <p>Ar pagrindinių kalbos dalių siejimas sklandus.</p> <p>Ar informacijos pateikimas logiškas, sumanus ir originalus, patraukiantis auditorijos dėmesį.</p> <p>Ar išvada tiksli, pakankamai pagrįsta.</p>                                                                                                          |
| <b>Turinys</b>                  | <p>Ar pagrindinės sąvokos aiškinamos ir vartojamos tinkamai.</p> <p>Ar vardai ir faktai pateikiami tiksliai ir aiškiai.</p> <p>Ar svarstomos problemos pateikiamos remiantis studijuota literatūra.</p> <p>Ar įrodymai pagrįsti įvairiais šaltiniais.</p> <p>Ar pristatymo lygis tinkamas auditorijai.</p>                                           |
| <b>Kalbos vartojimas</b>        | <p>Ar kalbama pakankamai garsiai, ar intonacija tinkama, tarimas aiškus ir taisyklingas.</p> <p>Ar žodynas tikslus ir turtingas, tinkamas temai ir pasirinktam kalbėjimo stiliui.</p> <p>Ar kalba gramatiškai taisyklinga ir sklandi.</p> <p>Ar vaizdinėse priemonėse nėra rašybos, skyrybos ar gramatikos klaidų.</p>                               |
| <b>Santykis su klausytojais</b> | <p>Ar akių kontaktas palaikomas nuolat, retai pažvelgiama į planą, ar kalba atrodo kaip pokalbis.</p> <p>Ar laikysena taisyklinga, ori ir pagarbi.</p> <p>Ar išvaizda atitinka auditoriją ir situaciją.</p> <p>Ar su klausytojais bendraujama verbaline ir neverbaline raiška.</p> <p>Ar į klausimus atsakoma užtikrintai, tiksliai ir tinkamai.</p> |
| <b>Kalbos trukmė</b>            | Ar laikomasi nurodytos kalbos trukmės $\pm 2$ min.                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

## Lietuvių kalbos įskaitos programos

## 2 priedas

## KALBĖJIMO VERTINIMO NORMOS

| <b>Kriterijai</b>           | <b>Aspektai</b>                                                                                                                                                                                 | <b>Taškai</b> |
|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| <b>Rengimasis kalbai</b>    | Kalbai pasirengta savarankiškai. Surinkta tinkama medžiaga. Surastos efektyvios išraiškos priemonės. Dalyvauta visose numatytoje konsultacijose. Kalbos planas dalyko mokytojui įteiktas laiku. | <b>3</b>      |
|                             |                                                                                                                                                                                                 | <b>2</b>      |
|                             |                                                                                                                                                                                                 | <b>1</b>      |
|                             | Rengimosi kalbai savarankiškumas abejotinas. Turinys ir išraiškos priemonės su mokytoju neaptartos. Kalbos planas dalyko mokytojui neįteiktas / įteiktas ne laiku.                              | <b>0</b>      |
| <b>Kalbos organizavimas</b> | Įžanga aiškiai perteikia kalbėjimo tikslą. Informacijos pateikimas logiškas ir originalus, patraukiantis auditorijos dėmesį. Kalbos dalių siejimas sklandus. Išvada tiksli, gerai pagrįsta.     | <b>4</b>      |
|                             |                                                                                                                                                                                                 | <b>3</b>      |
|                             | Įžangoje pasakomas kalbėjimo tikslas, tačiau jis ne visai aiškus. Informacija pateikiama ne visai nuosekliai, sunku sekti mintį. Pabaiga dirbtinė / apibendrinama kuri nors kalbos dalis.       | <b>2</b>      |
|                             |                                                                                                                                                                                                 | <b>1</b>      |

|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |          |
|--------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|
|                                                        | Kalbėjimo tikslas neaiškus. Informacija pateikiama painiai, nesilaikant jokios sekos. Kalbėjimas nerišlus. Baigiama nepateikiant nei išvados, nei apibendrinimo.                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>0</b> |
| <b>Turinys</b>                                         | Pagrindinės sąvokos paaiškinamos, vartojamos tiksliai ir tinkamai. Faktai pateikiami tiksliai ir aiškiai. Problemos svarstomos remiantis studijuotais šaltiniais. Įrodymai pagrįsti, iliustruoti pavyzdžiais. Požiūris išsakomas argumentuotai.                                                                                                                                                                  | <b>4</b> |
|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>3</b> |
|                                                        | Pagrindinės sąvokos neaiškinamos, vartojamos ne visai tiksliai. Faktai pateikiami ne visai tiksliai ir aiškiai. Pasakoma daug nereikalingos / su tema nesusijusios informacijos. Išsakomas nepagrįstas požiūris. Nesiremiama šaltiniais / nenurodoma studijuota literatūra.                                                                                                                                      | <b>2</b> |
|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>1</b> |
|                                                        | Sąvokos neaiškinamos, jų vartojimas netikslus. Pateikiama netiksli / klaidinga informacija. Medžiaga nesusijusi su tema.                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>0</b> |
| <b>Kalbos vartojimas</b>                               | Kalbama reikiamu garsumu, intonacija tinkama, tarimas / kirčiavimas aiškus ir taisyklingas; pasitaiko viena kita nežymi tarties / kirčiavimo klaida. Žodynas tikslus ir turtingas, tinkamas temai ir pasirinktam kalbėjimo stiliui. Kalba gramatiškai taisyklinga ir sklandi. Vaizdinėse priemonėse nėra rašybos / skyrybos / gramatikos / žodyno klaidų.                                                        | <b>6</b> |
|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>5</b> |
|                                                        | Kalbama nepakankamai garsiai, intonacija ne visai tinkama, tarimas / kirčiavimas ne visada aiškus ir taisyklingas; pasitaiko tarties / kirčiavimo klaidų. Žodynas iš esmės tinkamas temai ir pasirinktam kalbėjimo stiliui. Gali pasitaikyti viena kita gramatikos klaida, įtraukta į Didžiųjų kalbos klaidų sąrašą. Vaizdinėse priemonėse gali būti viena kita rašybos / skyrybos / gramatikos / žodyno klaida. | <b>4</b> |
|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>3</b> |
|                                                        | Kalbama nepakankamai garsiai; intonacija monotoniška, tarimas / kirčiavimas ne visai aiškus ir taisyklingas. Žodynas netikslus / netinkamas temai; kalba gramatiškai ne visai taisyklinga, – padarytos kelios žodyno / gramatikos klaidos, įtrauktos į Didžiųjų kalbos klaidų sąrašą. Vaizdinėse priemonėse yra keletas rašybos / skyrybos / gramatikos / žodyno klaidų.                                         | <b>2</b> |
|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>1</b> |
|                                                        | Kalbama per daug tyliai / neaiškiai, sunku suprasti; tarimas / kirčiavimas netaisyklingas; kalbama žargonu / daroma daug gramatikos klaidų. Vaizdinėse priemonėse daug rašybos / skyrybos / gramatikos / žodyno klaidų.                                                                                                                                                                                          | <b>0</b> |
| <b>Santykis su klausytojais, atsakymai į klausimus</b> | Akių kontaktas su klausytojais palaikomas nuolat, retai pažvelgiama į planą, kalba atrodo kaip pokalbis. Laikysena ori ir pagarbi. Su klausytojais bendraujama verbaline ir neverbaline raiška. Į klausimus atsakoma tvirtai, tiksliai ir tinkamai.                                                                                                                                                              | <b>3</b> |
|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>2</b> |
|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>1</b> |
|                                                        | Beveik visą laiką žiūrima į planą / vaizdinę medžiagą. Į klausimus atsakoma netinkamai / neatsakoma.                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>0</b> |

Iš viso – 20 taškų